

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету суспільних наук
Остапець Ю.О.
« 17 » серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДОСЛІДНИЦЬКІ ПАРАДИГМИ В СОЦІОЛОГІЇ

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Дослідницькі парадигми в соціології» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **054 Соціологія** освітньої програми «Соціологія».

Розробники:

Шандор Федір Федорович, професор, доктор філософських наук, завідувач кафедри соціології та соціальної роботи

Афанасьєв Дмитро Миколайович, доцент, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **соціології та соціальної роботи**

протокол № 13 від «24» травня 2022 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету суспільних наук**

протокол № 8 від «07» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання:	1	1
аудиторних – 3	Лекції:	
самостійної роботи студента – 4,5	24	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю:	Лабораторні:	
екзамен		
Форма підсумкового контролю:	Самостійна робота:	
усний	76	108

2.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою є систематизація та поглибити знання студентів про класичні та сучасні дослідницькі парадигми і сформувати вміння використовувати пізнавальний потенціал основних дослідницьких парадигм при проведенні емпіричного дослідження в соціології.

Студенти мають опанувати відповідними першоджерелами, набути навичок їх критичного аналізу, ознайомитись з відповідними соціологічними теоріями та соціологічними методами вимірювання структурних параметрів суспільства, аналізувати емпіричні дані та робити аналітичні доповіді з зазначеної проблематики.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності спеціальності (СК)

СК01. Здатність аналізувати соціальні явища і процеси.

СК02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.

СК05. Здатність обговорювати результати соціологічних досліджень та проектів українською та іноземною мовами.

СК08. Здатність розуміти соціальні процеси, тренди, можливості і виклики соціальних змін в Україні та світі та стратегічно планувати вектор їх руху.

3.ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціологія», вивчення навчальної дисципліни «Дослідницькі парадигми в соціології» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології	РН01.
Застосовувати наукові знання, соціологічні та статистичні методи, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язування складних задач соціології та суміжних галузей знань	РН04.
Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.	РН05.
Зрозуміло і недвозначно доносити знання, власні висновки та аргументацію з питань соціології та суміжних галузей знань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	РН08.
Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.	РН09.
Проводити аналіз та ідентифікацію конфлікту, визначати можливості та способи інтервенції, медіабельність конфлікту.	РН11.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Дослідницькі парадигми в соціології»:

Очікувані результати навчання з дисципліни (використано таксономію Б. Блума)	Шифр ПРН
Аналізуємо: студенти на основі отриманих знань про соціологічні парадигми, теорії та концепції та з використанням емпіричних даних аналізують суспільні явища та процеси в Україні та світі	РН01.
Застосовуємо: студенти розв'язують складні задачі рівня «фахівець» у сфері соціології, конфліктології та інших суміжних галузей знань на основі засвоєних наукових знань, соціологічних та статистичних методів, цифрових технологій, спеціалізованого програмного забезпечення	РН04.
Застосовуємо: студенти на основі отриманих знань здійснюють пошук, аналізують та оцінюють необхідну інформацію в науковій соціологічній літературі, банках даних та інших джерелах	РН05.
Розуміємо: студенти у контексті професійних задач пояснюють закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ та процесів, власні висновки та аргументацію з питань соціології та суміжних галузей знань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	РН08.
Оцінюємо: студенти здатні планувати та виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки на основі обраної парадигмальної школи або поліпарадигмального підходу	РН09.
Аналізуємо: студенти здійснюють аналіз та ідентифікацію конфлікту, визначати можливості та способи інтервенції, медіабельність конфлікту в межах конфліктологічної парадигми	РН11.

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- екзамен;
- тести;
- наскрізні та командні проекти оцінки соціальної структури;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Конкретні засоби діагностики та методи їх демонстрування визначаються

розробником (розробниками) робочої програми навчальної дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усна доповідь, реферат

Форма модульного контролю: контрольна робота

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	50	5	50
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота складається з трьох компонентів різної складності:

Перший компонент – тестові завдання. Студентові пропонується обрати один варіант відповіді з чотирьох, які будуть запропоновані в якості відповіді на тестові завдання. Кількість тестових завдань – 7-9 залежно від тематичного модулю. Тести охоплюють зміст лекційного матеріалу з тем модулю.

Другий компонент – встановлення відповідності. Студенту пропонується встановити відповідність між різними сферами соціальної життєдіяльності та найбільш відповідного парадигмального підходу для аналізу. Завдання

спрямоване на логічне мислення і охоплює зміст лекційного матеріалу з тем модулю.

Третій компонент – відкрите запитання. Студенту пропонується надати розгорнуту відповідь на запитання. Від студента вимагається відтворити отримані знання та надати рекомендації з покращення соціальних взаємозв'язків у соціумі з орієнтацією на соціальні ресурси.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсних) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. «Дослідницька парадигма»: походження і зміст поняття

Підхід Т.Куна до тлумачення терміну «парадигма». Тлумачення парадигми через «шлях міркування» та «наближення до розуміння проблеми». Критика підходу Т.Куна. Наукові революції як джерело походження парадигм.

Тема 2. Авторські підходи застосування парадигмального підходу до систематизації соціологічного знання

Розвиток соціологічного дискурсу як передумова появи авторських підходів застосування парадигмального підходу до систематизації соціологічного знання. Концепція Г.Осипова. Можливості суміщення теоретичних парадигм В.Ядова. Концепції Дж.Рітцер, Ч.Каміка, Дж.Александера, Е.Гіденса та інших.

Тема 3. Критерії систематизації парадигм в соціології: специфіка історичного та методологічного підходів

Методологічний підхід, критерії порівняння методологічних підходів. Класифікації методологічних підходів. За характером отриманого знання. За способом розгляду об'єкта дослідження. За фактом залучення досягнень та інструментарію інших парадигм та сфер знання. За методом збору та аналізу даних. За роллю особистості – об'єкта пізнання. В залежності від їх онтологічних та епістемологічних засад: позитивізм, реалізм, критична теорія, конструктивізм, феміністський підхід. Порівняльна характеристика методологічних підходів.

Тема 4. Поліпарадигмальний характер сучасного соціологічного теоретизування

Фактори, що зумовлюють поліпарадигмальність соціологічного знання. Тлумачення поліпарадигмальності П.Штомки. Можливості соціокультурного аналізу. Проблема теоретичного єдності соціології: трактування предмету соціології, цілей та методів дослідницької роботи; дослідження одних і тих ж самих явищ і процесів, ситуації отримання протилежних висновків та взаємовиключних результатів.

Тема 5. Альтернативи парадигмальному підходу для опису розвитку та систематизації наукового знання: теорія «дослідницьких програм»

І.Лакатоса та «дискурсивної формації» М.Фуко

Науково-дослідна програма І. Лакатоса як структурно-динамічна одиниця моделі науки. Історія конкуренції дослідних програм. Конструктивістський критерій ефективності при відборі дослідних програм.

Суспільно-історично сформовані системи людського знання за М.Фуко. Дискурсивний аналіз. Дискурсивна формація як когнітивна системна єдність. Дискурсивна практика. Сміслова єдність у межах дискурсивної практики.

Тема 6. Моделі наукового пояснення і дослідницькі парадигми

Наукове пояснення. Дедуктивно-номологічне пояснення. Раціональне пояснення. Іntenціональне пояснення. Наративне пояснення. Пояснення на основі моделі. Освітні парадигми. Дослідницькі парадигми.

Тема 7. Формування і еволюція позитивістської парадигми в соціології.

Об'єктивізм та його значення для становлення соціології

Виникнення соціології як самостійної науки. О.Конт як засновник соціології. Підходи Е.Дюркгейма, Г.Спенсера, М.Вебера. Структурний функціоналізм. Еволюція позитивістської парадигми в українській соціології.

Тема 8. Конфліктологічна парадигма у сучасній соціології

Конфлікт як явище в соціології. К.Маркс і теорія класів. Погляди Л.Козера, Р.Дарендорфа, Ю.Габермаса та інших на природу конфліктів. Еволюція конфліктологічної парадигми в українській соціології.

Тема 9. Проблема наукового розуміння та інтерпретативні парадигми в соціології

Проблеми інтерпретації соціальних явищ. Символічний інтеракціонізм. Феноменологія. Драматургічна соціологія. Етнометодологія. Grounded theory. Сучасні концепції наукового розуміння. Еволюція інтерпретативної парадигми в українській соціології.

Тема 10. Пізнавальний потенціал і вибір дослідницької парадигми при проведенні емпіричного дослідження в соціології

Соціологічне дослідження. Програма соціологічного дослідження. Критерії до типологізації методів соціологічних досліджень. Види методів досліджень за сферою застосування. Види методів досліджень за мірою прояву динаміки об'єкта. Види методів дослідження за глибиною та складністю аналізу. Розвідувальне (пілотажне або зондажне) дослідження. Описове дослідження. Аналітичне дослідження.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Основні категорії соціальної структури суспільства												
Тема 1. «Дослідницька парадигма»: походження і зміст поняття.	16	4	2			10	14	1	1			12
Тема 2. Авторські підходи застосування парадигмального підходу до	10	2	2			6	11	1				10

систематизації соціологічного знання.												
Тема 3. Критерії систематизації парадигм в соціології: специфіка історичного та методологічного підходів	14	2	2			10	13	1				12
Тема 4. Поліпарадигмальний характер сучасного соціологічного теоретизування	10	2	2			6	11	1				10
Тема 5. Альтернативи парадигмальному підходу для опису розвитку та систематизації наукового знання: теорія «дослідницьких програм» І.Лакатосата «дискурсивної формації» М.Фуко.	10	2	2			6	11		1			10
Разом за змістовим модулем 1	60	12	10			38	60	4	2			54
Змістовий модуль 2. Соціальна стратифікація суспільства												
Тема 6. Моделі наукового пояснення і дослідницькі парадигми	16	4	2			10	14	1	1			12
Тема 7. Формування і еволюція позитивістської парадигми в соціології. Об'єктивізм та його значення для становлення	10	2	2			6	11	1				10

соціології												
Тема 8. Конфліктологічна парадигма у сучасній соціології	10	2	2			6	11	1				10
Тема 9. Проблема наукового розуміння та інтерпретативні парадигми в соціології	10	2	2			6	11	1				10
Тема 10. Пізнавальний потенціал і вибір дослідницької парадигми при проведенні емпіричного дослідження в соціології	14	2	2			10	13		1			12
Разом за змістовим модулем 2	60	12	10			38	60	4	2			54
Усього годин	120	24	20			76	120	8	4			108

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	«Дослідницька парадигма»: походження і зміст поняття.	2	1
2	Авторські підходи застосування парадигмального підходу до систематизації соціологічного знання.	2	
3	Критерії систематизації парадигм в соціології: специфіка історичного та методологічного підходів	2	
4	Поліпарадигмальний характер сучасного соціологічного теоретизування	2	
5	Альтернативи парадигмальному підходу для опису розвитку та систематизації наукового знання: теорія «дослідницьких програм» І.Лакатоса та «дискурсивної формації» М.Фуко.	2	1
6	Моделі наукового пояснення і дослідницькі парадигми	2	1
7	Формування і еволюція позитивістської парадигми в соціології. Об'єктивізм та його значення для	2	

	становлення соціології		
8	Конфліктологічна парадигма у сучасній соціології	2	
9	Проблема наукового розуміння та інтерпретативні парадигми в соціології	2	
10	Пізнавальний потенціал і вибір дослідницької парадигми при проведенні емпіричного дослідження в соціології	2	1

5.4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	«Дослідницька парадигма»: походження і зміст поняття.	10	12
2	Авторські підходи застосування парадигмального підходу до систематизації соціологічного знання.	6	10
3	Критерії систематизації парадигм в соціології: специфіка історичного та методологічного підходів	10	12
4	Поліпарадигмальний характер сучасного соціологічного теоретизування	6	10
5	Альтернативи парадигмальному підходу для опису розвитку та систематизації наукового знання: теорія «дослідницьких програм» І.Лакатосата «дискурсивної формації» М.Фуко.	6	10
6	Моделі наукового пояснення і дослідницькі парадигми	10	12
7	Формування і еволюція позитивістської парадигми в соціології. Об'єктивізм та його значення для становлення соціології	6	10
8	Конфліктологічна парадигма у сучасній соціології	6	10
9	Проблема наукового розуміння та інтерпретативні парадигми в соціології	6	10
10	Пізнавальний потенціал і вибір дослідницької парадигми при проведенні емпіричного дослідження в соціології	10	12

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду

взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і практичних (семінарських) занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Abrutyn S., Turner J. H. (2011) The old institutionalism meets the new institutionalism. *Sociological Perspectives*, 54(3): 283-306.
2. Burawoy M. (2005) For public sociology. *American sociological review*, 70(1): 4-28.
3. Hofman J. M., Sharma A., Watts D. J. (2007) Prediction and explanation in social systems. *Science*. 2017. Т. 355. №. 6324. 486-488.
4. Kroneberg C., Kalter F. (2012) Rational Choice Theory and Empirical Research. *Annual Review of Sociology*, 38: 73-92.
5. Lieberson S., Lynn F. B. (2002) Barking up the wrong branch: Scientific alternatives to the current model of sociological science. *Annual Review of Sociology*, 28:1-19.
6. Mastermann M. The nature of paradigm // *Criticism and Growth of Knowledge* / Ed. by I. Lakatos. Cambridge, 1970. P. 59-90.
7. Ritzer G. (1975) Sociology: A multiple paradigm science. *The American Sociologist*, 10(3):156-167.
8. Ritzer G., Smart B. *Handbook of Social Theory*. Thousand Oaks, CA: Sage, 2001.-P. 1-11,386-394.
9. Ritzer G., Stepnisky J. *Modern sociological theory*. – 8th ed. SAGE Publications, 2017.
10. Swedberg R. (2017) Theorizing in Sociological Research. *Annual Review of Sociology*. 2017. 43:189-206
11. Taleb N. (2007) *The black swan: The impact of the highly improbable*. Random house
12. Wagner D. *Theoretical Research Programs*. In: *Blackwell Encyclopedia of Sociology*. Ed. by G. Ritzer. Cambridge, MA: Blackwell: 2006. - P. 4976-4979.
13. Кун Т. *Структура наукових революцій*. К.: Port-Royal, 2001.

14. Мельников А.. К проблеме метапарадигмальной типологизации социологического знания. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія*. 2017. №. 8.
15. Соболевська М.О. Соціологічна теорія як дискурсивна формація: обґрунтування можливостей та перспектив дискурсивного підходу до аналізу сучасної соціологічної теорії. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірка наукових праць*. Вип. 19. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, 2013. С.51-57.
16. Стівен Гокінг, Леонард Млодінов. Великий замисел. Переклад з англійської: Микола Климчук; ілюстрації: Пітер Болінгер. Харків: КСД, 2017 (3 розділ. Що є реальність).
17. Черниш Н. Й. Стан сучасного загальносоціологічного теоретизування: глобальний досвід і локальні специфікації. *Український соціум*. 2018. № 1 (64). С.19–35.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20 ___ / 20 ___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ / _____ /
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ___ / 20 ___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ / _____ /
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ___ / 20 ___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ / _____ /
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ___ / 20 ___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ / _____ /
(підпис) (Прізвище ініціали)